

خنده‌های مجرمانه!

ضبط و انتشار کلیپ‌های دوربین مخفی نقض قانون، حقوق شهروندی و حریم خصوصی است

ماسک ندارد و سرفه‌کنان به سمت شما می‌آید، از ترس اینکه مبادا به کرونا مبتلا باشد خودتان را کنار می‌کشید. با اینکه از کنار شما عبور می‌کند اما با چشمانتان تعقیبش می‌کنید چرا که حالات و رفتارش غیرعادی است و در شرایط شیوع کرونا اگر این فرد یک بیمار کرونایی باشد می‌تواند چندین نفر را مبتلا کند. جلوی یک مغازه توقف می‌کند و همچنان با سرفه‌های مکرر توجه خیلی از عابران و حتی فروشنده داخل مغازه را به خود جلب می‌کند تا اینکه یک نفر متوجه فردی می‌شود که هماهنگ با بیمار کرونایی در حال

فیلم گرفتن است و از او می‌خواهد که فیلم نکیرد. پس از چند روز در فضای مجازی ویدئویی با عنوان «دوربین مخفی - واکنش‌های باورنکردنی مردم به رفتارهای یک بیمار کرونایی را ببینید!» نظر شما را جلب می‌کند. ویدئو را دانلود می‌کنید و پس از پخش متوجه حضور خودتان در آن ویدئو می‌شوید؛ بله، تصویر شما و واکنش شما نسبت به آن بیمار کرونایی که در واقع بیمار نبود بدون کسب اجازه از شما وارد فضای مجازی شده است و این تنها یک دوربین مخفی بوده که دو نفر برای کسب شهرت و فالوور در فضای مجازی به

تهیه آن روی آورده‌اند. چند متن قانونی در این پروسه نقض می‌شود و انگار کسی هم جلویاد این اقدامات خلاف قانون که از شیوع بالایی هم برخوردار شده است، نیست. ۳۰ روایت یک دوربین مخفی را به تصویر کشید. در ابتدای پخش این ویدئو عنوان شد که این تصاویر از قبل توسط برخی تهیه و در فضای مجازی به اشتراک گذاشته شده است اما پس از دقایقی خبرنگار در تصویر عنوان کرد که این افراد همکارانش هستند و تلاش کردند با تهیه یک

دوربین مخفی به مردم نشان دهند که کرونا چقدر به آنها نزدیک است! شاید به تعبیر برخی کارشناسان حوزه رسانه چنین ترندهایی تکنیک‌های رسانه‌ای برای تشریح اهمیت یک موضوع یا رویداد به مخاطب باشند اما روی دیگر این ویدئوها یا همان دوربین مخفی‌ها، رسمیت بخشیدن به آنهاست. با این حال شاید این سؤال مطرح شود که مگر تهیه دوربین مخفی مشکلی ایجاد می‌کند یا اساساً جرم است و مستلزم اجازه پیشینی است؟

خفت‌گیری و ایجاد وحشت در قالب دوربین مخفی برای کسب شهرت و ثروت

خر دادماه سال گذشته بود که خبر خفت‌گیری در قاب دوربین مخفی در رسانه‌ها منتشر شد. این خبر به سرعت در دستور کار پلیس استان البرز قرار گرفت و با اقدام به موقع پلیس عوامل تهیه کلیپ‌های خشن بازداشت شدند. ماجرا از این قرار بود که باندهی خشن به بهانه تهیه دوربین مخفی در بین مردم اقدام به زورگیری می‌کردند. شگردهای زورگیری اعضای این باند تهدید با قمه، چاقو و ادوات دیگر بود و هنگامی که قربانیان در مقابل آنها مقاومت می‌کردند با این عنوان که شما در مقابل دوربین مخفی هستید، تلاش می‌کردند تا به نوعی قربانیان را فریب دهند، اما در صورت مقاومت نکردن وسایلی شخصی آنها را سرقت می‌کردند!

تکنه جالب در خصوص این پرونده هم ادعای متهمان است که عنوان کردند با ساخت و انتشار فیلم‌های خفت‌گیری در قالب دوربین مخفی موفق شده بودند بیش از نیم میلیون فالوور در اینستاگرام جذب کنند. با این حال، انطور که رصد فضای مجازی نشان می‌دهد بسیاری از اینفلوئنسرها و کم‌دین‌های ایرانی با دیدن ویدئوهای طنز یا دوربین مخفی‌های خارجی سعی می‌کنند نمونه‌های ایرانی‌شده آن را در داخل کشور اجرا کنند تا باین کار کسب درآمد کنند به عنوان نمونه برای تهیه یک دوربین مخفی ترسناک سناریو می‌نویسند، باز یگر انتخاب و دوربین مخفی را درون خودرو جاسازی می‌کنند، سوار خودرو شخصی‌شان می‌شوند، یک آدم عادی از همه جا بی‌خبر را به‌عنوان مسافر سوار و او را با ترسناک‌ترین صحنه زندگی‌اش روبرو می‌کنند!

تهیه دوربین مخفی نقض قانون اساسی و حقوق شهروندی است

حالا پس از مرور موارد ذکرشده می‌توانیم برای یافتن پاسخ سؤال «مگر تهیه دوربین مخفی مشکلی ایجاد می‌کند یا اساساً جرم است و مستلزم اجازه است؟» به قانون رجوع کنیم؛ مطابق اصل ۲۵ قانون اساسی هرگونه استراق سمع و تجسس در زندگی دیگران خلاف قانون است مگر به حکم قانون افراد اجازه این کار نداشته باشند. همچنین در ماده ۴۱ منشور حقوق شهروندی نیز به این موضوع اشاره شده است: «کنترل‌های صوتی و تصویری خلاف قانون در محیط‌های کار، اماکن عمومی، فروشگاه‌ها و سایر محیط‌های ارائه خدمت به عموم، ممنوع است.» در واقع در منشور حقوق شهروندی هم به نصب خلاف دوربین‌های مدار بسته اشاره شده است. از سوی دیگر، از دیدگاه حقوقی، قانون به هیچ شخصی اعم از حقوقی و حقوقی اجازه توهمین، استهزا، اذیت و آزار هیچ شهروندی را نداشته است و کسانی که به هر نوعی، مادی یا معنوی چنین رفتاری با مردم داشته باشند و حقوق شهروندی آنها را سلب کنند، متهم شناخته می‌شوند و توسط مراجع قضایی، مورد بازخواست قرار می‌گیرند. یکی از نکات خوب در قانون قضایی کشور، امکان بررسی این جرائم عمومی توسط مدعی‌العموم به عنوان شاکی قضایی است تا حقوق شهروندی مردم و حق التماس در حکومت اسلامی مورد حمایت و پیگیری جدی قرار گیرد. حال شاید برای بسیاری از افراد این سؤال پیش آید که اگر فردی از این موضوع خسارت دید، باید چه کند؟ چه کسی پاسخگو است و قانون در برابر اینگونه رفتارها چه می‌گوید؟

پلیس فقامسئول بر خورد با محتوای مجرمانه است

در ایران نیز پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات که به پلیس «فتا» معروف است مسئولیت برخورد با مجرمان چنین جرایمی را بر عهده دارد. سرهنگ تورج کاظمی، رئیس پلیس فتای تهران بزرگ درباره زمان ورود پلیس به اینگونه موضوعات گفت: «از مراجع قضایی درباره اینکه ویدئوها دارای محتوای مجرمانه است یا خیر استعمال می‌گیریم و در صورت تأیید مجرمانه بودن محتوا، با آن صفحه یا آیدی برخورد می‌کنیم. کما اینکه از این موارد بسیار داشته‌ایم. در رصدهایم این چنین مواردی را پیدا کرده و برخورد‌های لازم را با شاخص انجام داده‌ایم. شاید برخورد با آقای باز یگر مشهور را که سال گذشته اقدام به انتشار کلیپی به همراه اسلحه و چاقو کرده بود را بتوان یک نمونه از اقدام‌های شناخته شده پلیس فتا در این زمینه دانست؛ مسئله‌ای که سبب شد این آقای باز یگر پرونده‌دار و راهی زندان شود.»

به هر حال انطور که مشخص شد، با اینکه قانون درباره تهیه و انتشار ویدئوهای دوربین مخفی صراحت ندارد و شاید بتوان نتیجه گرفت که در این باره خلأ قانونی داریم اما با عنایت به قوانین ذکر شده، اقدام به تهیه کلیپ دوربین مخفی جرم است و می‌تواند قابلیت تعقیب کیفری داشته باشد؛ امید است با توجه به اثرات مخرب چنین ویدئوهایی، رسانه‌های رسمی نیز از تهیه آنها پرهیز کنند.

هیچ مرجعی نمی‌تواند مجوزی برای نصب دوربین مخفی صادر کند

گفت: «حقوق ما در مواردی که به حریم شخصی افراد به این شکل تجاوز می‌شود موضع صریح و قانون مشخصی ندارد. اما به اعتقاد من با تطبیق به سایر مقررات عمومی که یکی از آنها می‌تواند تجاوز به حریم شخصی باشد یا با همان قالب مزاحمتی که گفتم می‌توان فردی که فیلم او را پخش کرده است تحت شکایت کیفری قرار داد. اگر شکایت به اینگونه رفتارها چند بار در مراجع قضایی مطرح شود و مراجع قضایی با ملاک‌های قانونی نسبت به این رفتار آرای صادر کنند، این آرا تبدیل به رویه قضایی می‌شود و جبران‌کننده نقض قانون در اینگونه مسائل خواهد شد.»

به گفته آذربایجانی هیچ مرجعی نمی‌تواند مجوزی برای نصب دوربین مخفی صادر کند، زیرا ضبط اینگونه تصاویر تجاوز به حریم خصوصی افراد است. اما اگر شخصی یا شرکتی مبادرت به ضبط اینگونه فیلم‌ها کند، به‌طور قطع مکلف است با ابتدا یا بعد از ضبط فیلم اجازه انتشار ویدئو از شخصی که از او فیلم گرفته است را بگیرد. اگر فرد با انتشار آن مخالفت کرد، باید تصاویرش را

علیرضا آذربایجانی، وکیل پایه یک دادگستری و حقوقدان درباره نحوه شکایت افراد متضرر از این موضوع به شهروند اظهار کرد: «اگر کسی در ارتباط با این رفتار متضرر شود، می‌تواند شکایت کیفری را با عنوان ایجاد مزاحمت مطرح کند. علاوه بر این حالت اگر خسارت و ضرر و زیان معنوی هم به او وارد شده باشد، به طور مثال سوز، شخصی باشد که بیماری قلبی دارد و وقتی با چنین صحنه‌ای که در قالب بانطنی طنز ولی در قالب ظاهری رعب‌آور است مواجه شود و مشکلی برای او پیش بیاید می‌تواند از مراجع قضایی خسارت معنوی علیه مسببان و مباشران آن قضیه را مطالبه کند.»

این وکیل دادگستری در پاسخ به این سؤال که اگر فردی که از او فیلمبرداری شده است اجازه پخش تصاویرش را ندهد، ولی با این حال شخصی که فیلم او را گرفته است با صورت شطرنجی تصاویرش را منتشر کند، آیا شخصی که از او فیلمبرداری شده است اجازه شکایت دارد یا خیر؟

تولید محتوای مجرمانه در دنیا چه مجازات‌هایی دارد؟

بیراه نیست که با توجه به مطالب قبلی نتیجه بگیریم ضبط دوربین مخفی بدون کسب اجازه نقض قانون حریم خصوصی و اساساً یک جرم است. حال اگر این محتوای تولید شده نه تنها به فرد حاضر در صحنه بلکه به تماشاگران رویداد صدمه روحی و روانی وارد کند می‌تواند در ردیف محتوای مجرمانه قرار گیرد. در این باره برخی کشورهای دنیا قوانین سختگیرانه‌ای را برای مقابله با نشر چنین محتوایی در دستور کار قرار داده‌اند. به‌عنوان نمونه یکی از سختگیرترین کشورها در زمینه برخورد با چنین جرایمی کشور آلمان است. نخستین بار در سال ۲۰۱۵ میلادی وزارت فدرال دادگستری آلمان و سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان کار گروهی برای کنترل محتوای مجرمانه در شبکه‌های اجتماعی تشکیل دادند. پس از تشکیل این کارگروه بسیاری از شبکه‌های مجازی به صورت داوطلبانه به حذف مطالب، تصاویر و ویدئوهایی که حدس می‌زدند محتوای مجرمانه دارد، پرداختند. سرانجام در سال ۲۰۱۷ میلادی قانونی برای کنترل محتوای مجرمانه در آلمان وضع شد و طبق این قانون شبکه‌های اجتماعی مجبور شدند در مواردی جریمه‌ای تا سقف ۵ میلیون یورو به دولت پرداخت کنند.

تغییر سیاست شبکه‌های اجتماعی در مقابل دوربین مخفی‌ها

همانطور که پیشتر گفته شد متأسفانه در سال‌های اخیر، بسیاری از اینفلوئنسر ها و کم‌دین‌های ایرانی برای کسب شهرت و ضبط دوربین مخفی‌های ترسناک و صر فآ خنده‌دار که هیچ پیامی هم ندارند پرداخته‌اند. بسیاری از دوربین مخفی‌های ترسناک و خنده‌دار ایرانی که در فضای مجازی می‌بینید، نمونه کپی شده از ویدئوهایی هستند که در سال‌های گذشته در کشورهای خارجی ساخته و در شبکه‌های اجتماعی چون یوتیوب، اینستاگرام و فیس‌بوک به اشتراک گذاشته شده‌اند.

اما یوتیوب در چندسال گذشته با تغییر سیاست‌های خود اقدام به حذف ویدئوهایی که محتوای خشونت‌آمیز دارد کرده است و تا جایی این پیگیری را ادامه داده که بسیاری از تیزرهای تبلیغاتی فیلم‌های ترسناک را هم حذف کرده است. اینستاگرام نیز تا حدودی همین سیاست را در پیش گرفته و سعی کرده است با رعایت حقوق خصوصی افراد از وارد شدن خسارت‌های روحی و معنوی جلوگیری کند.

دوربین مخفی می‌تواند موجب تعقیب حقوقی و کیفری شود

کارشناسان حقوقی معتقدند اشخاصی که دوربین نصب می‌کنند تا در قالب دوربین مخفی فیلم‌هایی را که شبه‌طنز است، تهیه کنند، اگر برنامه آنها محتوای نگران‌کننده و ترس‌آور نداشته باشد و صرفاً طنز باشد، بعد از ضبط طبق قاعده عرفی و حقوقی که در کل دنیا وجود دارد، باید از شخصی که فیلم او ضبط شده است، اجازه کتبی یا شفاهی برای پخش بگیرند. معمولاً اگر آنها اجازه ندهند، فیلم قابلیت پخش در شبکه‌های اجتماعی مختلف را دارد و اگر کسی که در آن برنامه فیلم او به صورت مخفی ضبط شده باشد، اجازه این کار را ندهد و آنها بدون اجازه فیلم را پخش کنند، فرد متضرر می‌تواند حسب مورد، افرادی که بدون اجازه او تصاویرش را منتشر کرده‌اند، تحت تعقیب قضایی قرار دهد. علاوه بر این اگر دوربین مخفی، محتوایی همراه با ترس و وحشت داشته باشد و فردی که بی‌خبر از همه جا در آن موقعیت رعب‌آور قرار گرفته است، می‌تواند از افرادی که او را در چنین موقعیتی قرار داده‌اند، شکایت کند. در واقع این رفتار قابلیت تعقیب حقوقی و کیفری را تحت عنوان مزاحمت دارد.

داستان‌های حقوقی

وصول چک از طریق اداره ثبت چرا، چگونه و مزایا

چک یکی از اسناد مهم و پرکاربرد برای انجام معاملات روزمره بسیاری از افراد است که گاهی با عدم پرداخت مواجه می‌شود. دارنده چک در صورت مراجعه به بانک و عدم دریافت تمام یا قسمتی از وجه چک، می‌تواند به روش کیفری و حقوقی وجه چک را مطالبه کند. همچنین به دلیل آنکه بر اساس قانون صدور چک، چک‌های صادر شده اسناد لازم‌الاجرا محسوب می‌شوند، می‌توان تقاضای رسیدگی به وجه چک پرداخت نشده را به اداره ثبت اسناد ارائه کرد.

مطابق قانون صدور چک، شرط اولیه و اساسی وصول چک به شیوه ثبتی، این است که چک باید از بانک‌های مجاز کشور صادر شده باشد؛ یعنی فقط چک‌هایی را می‌توان به شیوه ثبتی استرداد کرد که وجه چک توسط بانک پرداخت شده؛ نه مؤسسات مالی اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه. در صورت وجود شرط مذکور، می‌توان به ادارات ثبت مراجعه و تقاضای صدور اجراییه برای وصول چک کرد. صدور اجراییه برای وصول چک به شیوه ثبتی، مدارک زیر را لازم دارد:

- اصل و فتوکپی برابر با اصل شده چک برگشتی و گواهی عدم پرداخت آن
- کارت ملی متقاضی
- مطابقت امضای صادرکننده با نمونه آن توسط بانک

در گواهی عدم پرداخت قید شود.

• دریافت فرم تقاضای صدور اجراییه چک از اداره ثبت و تکمیل آن

دارنده چک باید مدارک مذکور را به اداره ثبت اسناد محلی که بانک صادرکننده گواهی عدم پرداخت در آن قرار دارد ارائه کند. به محض آن که برای چک اجراییه صادر شد، این اجراییه به بدهکار ابلاغ می‌شود و او را موظف می‌کند ظرف مدت ۴۸ ساعت نسبت به پرداخت مبلغ مندرج در چک، فراهم کردن ترتیبات پرداخت یا معرفی اموال اقدام کند. در صورتی که مدارک کننده ظرف مدت ۱۰ روز اقدامات لازم را انجام ندهد، دارنده چک می‌تواند تقاضای توقیف اموال صادرکننده چک را به اداره ثبت ارائه کند.

به دلیل اینکه وصول چک از طریق اجرای ثبت منوط به معرفی کردن اموالی از بدهکار به اداره ثبت است، در صورتی که طلبکار نتواند طرف مدت یک سال اموالی از بدهکار را به اداره ثبت معرفی کند، هزینه اجرای چک در اداره ثبت که معادل ۵ درصد وجه چک است، از خود متقاضی دریافت می‌شود.

مزایای وصول چک از طریق اجرای ثبت

- ۱- این شیوه با توجه به حجم بالای پرونده‌ها در مراجع حقوقی و کیفری دادگستری، با سرعت بالاتری انجام می‌گیرد، زیرا صدور اجراییه از طریق اداره ثبت، فقط ظرف مدت ۴۸ ساعت زمان نیاز دارد.
- ۲- به دلیل اینکه چک یک سند رسمی و لازم‌الاجراست، طلب‌ناشی از چک نیازی به اثبات ندارد و اداره ثبت بر خلاف مراجع دادگستری، هیچگونه رسیدگی انجام نداده است و در مدتی کوتاه اقدام به صدور اجراییه می‌کند.
- ۳- برای وصول چک از طریق اجرای ثبت، نیاز به پرداخت هزینه دادرسی نیست، بلکه هزینه بعد از وصول چک پرداخت می‌شود. در حالی که در رسیدگی توسط مراجع دادگستری، ابتدا باید هزینه دادرسی پرداخت شود سپس رسیدگی شروع می‌شود.
- ۴- استرداد وجه چک از طریق اجرای ثبت، محدودیت زمانی شش ماهه پیشین شده در روش شکایت کیفری از چک برگشتی را نخواهد داشت.

آیا رسید خودپرداز

در انتقال پول، مدرک قانونی است؟

یکی از مواردی که در مبادلات پولی کارت به کارت از طریق خودپردازها می‌توان به آن استناد کرد، رسیدهایی است که بعد از اتمام عملیات نقل و انتقال وجود، از دستگاه مذکور دریافت می‌شود. در این میان وجهت و اعتبار قانونی رسیدهای دریافتی از خودپردازها در ردیابی حقوقی از جمله سؤالاتی است که گاهی از سوی عموم مردم با این مضمون «که آیا رسید خودپرداز در کارت به کارت، مدرک قانونی است؟» مطرح می‌شود.

رسیدهایی که از دستگاه‌های خودپرداز دریافت می‌شود اثبات‌کننده واریز وجه به حساب مندرج در برگه‌های صادر شده است.

تفسیر ماده ۲۶۵ قانون مدنی حاکی از این موضوع است که هیچگونه نقل و انتقالات پولی به صورت بلاعوض و مجانی انجام نمی‌پذیرد و در واقع دپوئی در پیشینه آن مفروض است.

در قالب این ماده قانونی، شخص واریزکننده می‌تواند خواستار استرداد مبلغی شود که به حساب اشخاص حقیقی یا حقوقی واریز کرده است. مگر اینکه مدرک و مستنداتی ارائه شود که ثابت کند قرض و بدهی از قبل میان واریزکننده و دریافت‌کننده وجود داشته و مبلغ واریز شده در ازای قرض انجام شده است. ممکن است شخصی در دو یا سه مرحله مبالغی را به شخص واریزکننده پول(مدیون) قرض داده باشد، در چنین شرایطی باید مدرکی ارائه شود که میزان این طلب را تعدد دفعات پرداخت را به عنوان قرض ثابت کند. بر اساس ماده ۲۸۲ قانون مدنی، تشخیص اینکه مبلغ واریز شده در ارتباط با کدام قرض یا دین بوده، به عهده شخص مقروض است. در واقع این فرد، واریزکننده پول است که تعیین می‌کند میزان وجه واریز شده برای تسویه کدام قرض پرداخت شده است.